

Zespół Szkół Publicznych w Karnicach

opracowanie: pedagog szkolny

Cyberprzemoc

Zjawisko cyberprzemocy najkrócej definiuje się jako przemoc z użyciem technologii informacyjnych i komunikacyjnych.

Technologie te to głównie Internet oraz telefony komórkowe.

Podstawowe formy zjawiska to:

nękanie, straszenie, szantażowanie z użyciem sieci, publikowanie lub rozsyłanie ośmieszających, kompromitujących informacji, zdjęć, filmów z użyciem sieci oraz podszywanie się w sieci pod kogoś wbrew jego woli.

Do działań określanych mianem cyberprzemocy wykorzystywane są głównie: poczta elektroniczna, czaty, komunikatory, strony internetowe, blogi, serwisy społecznościowe, grupy dyskusyjne, serwisy SMS i MMS.

Jak postępować?

W przypadku, kiedy dziecko padnie ofiarą cyberprzemocy, ważne jest udzielenie mu wsparcia psychologicznego, a równocześnie – zadbanie np. o zablokowanie ośmieszających publikacji lub krzywdzących materiałów (w tym celu należy skontaktować się z administratorem serwisu, w którym zostały opublikowane). Wcześniej jednak należy zabezpieczyć dowody – mogą to być, w zależności od sytuacji: zrzuty ekranu, SMS-y z pogrózkami, zapis rozmów z komunikatorów internetowych lub czatowych, obraźliwe maile. Mogą one pomóc w zidentyfikowaniu sprawcy. Jeśli doszło do przestępstwa, należy o sprawie poinformować policję. Podobnie należy postąpić, jeśli sprawca pozostaje nieznany, policja może uzyskać dostęp do billingów telefonicznych lub logów z serwera administratora serwisu pozwalające na zidentyfikowanie go. Wsparcie psychologiczne w przypadkach cyberprzemocy i porad dotyczących rozwiązywania problemów z nią związanych można znaleźć również u konsultantów bezpłatnych telefonów zaufania dla dzieci i młodzieży **116111** (www.116111.pl) oraz **800100100** (www.800100100.pl) dla rodziców i nauczycieli.

źródło: www.saferinternetpl

Szkodliwe treści

źródło: www.saferinternet.pl

Szkodliwe treści to takie materiały, które mogą wywoływać negatywne emocje u odbiorcy lub promują niebezpieczne zachowania.

Można do nich zaliczyć m.in.:

- treści pornograficzne dostępne bez żadnego ostrzeżenia, w tym tzw. pornografię dziecięcą, czyli materiały prezentujące seksualne wykorzystywanie dzieci;
- treści obrazujące przemoc, obrażenia fizyczne, deformacje ciała, np. zdjęcia lub filmy przedstawiające ofiary wypadków, okrucieństwo wobec zwierząt;
- treści nawołujące do samookaleczeń lub samobójstw, bądź zachowań szkodliwych dla zdrowia, np. ruch pro-ana, zachęcanie do zażywania niebezpiecznych substancji np. leków czy narkotyków;
- treści dyskryminacyjne, nawołujące do wrogości, a nawet nienawiści wobec różnych grup społecznych lub jednostek.

Obecność szkodliwych treści w przestrzeni publicznej, a także w Internecie, nie zawsze jest regulowana przez prawo lub regulamin serwisu internetowego. Niemniej mogą to być również materiały faktycznie nielegalne (np. pornografia z udziałem osób małoletnich czy nawoływanie do przemocy na tle rasowym), których rozpowszechnianie jest karane przez polskie prawo. W większości jednak te materiały nie stanowią treści nielegalnych, przez co brakuje prawnych możliwości reagowania na nie.

Treści nieodpowiednie bardzo często są atrakcyjne i poszukiwane przez młodego odbiorcę – różnego rodzaju wyniszczające diety, zachęcanie do stosowania substancji zwiększających masę mięśniową, zaproszenie do wstąpienia do sekt. Kontakt dzieci i młodzieży z treściami tego typu może spowodować długotrwałe negatywne konsekwencje emocjonalne oraz poznawcze. Może skutkować fałszywym postrzeganiem świata, podważyć poczucie bezpieczeństwa lub zbudować przekonanie, że patologiczne zachowania są normą. Ze względu na brak pełnej dojrzałości społecznej dzieci łatwiej poddają się wpływom, również tym związanym z nakłanianiem do nielegalnej działalności lub nielegalnych zachowań.

Pomimo tego, że treści szkodliwe nie muszą być zabronione przez prawo krajowe lub regulamin serwisu internetowego, zaleca się, aby materiały które nie są przeznaczone dla osób poniżej 18 roku życia opatrzone były ostrzeżeniem oraz wyraźną informacją o ich charakterze. Przy treściach szczególnie drastycznych zaleca się zastosowanie rejestracji oraz logowania, aby w ten sposób ograniczyć niezamierzony dostęp do tego rodzaju materiałów. Ponadto, aby uniknąć przypadkowego natrafienia na szkodliwe treści, nie należy klikać na linki, które mogą odnosić do tego typu stron, jak również należy korzystać z zaufanych serwisów.

Metodą ograniczenia kontaktu dzieci i młodzieży z nielegalnymi treściami w Internecie może być oprogramowanie filtrujące, zainstalowane lokalnie na komputerze, telefonie komórkowym, przeglądarce lub udostępnione przez providera internetowego. Warto jednak pamiętać, że filtrowanie tego typu powinno być uruchomione na wszystkich urządzeniach z których korzysta dziecko, również mobilnych. Filtrowanie treści internetowych odbywa się zazwyczaj w oparciu o „białą” lub „czarną listę” stron internetowych (odpowiednio: stron bezpiecznych, po których dziecko bezpiecznie może się poruszać lub stron wykluczonych, na które dziecko nie powinno wchodzić) lub słów kluczowych obecnych w treści strony. Dodatkowo – dziecko może mieć do czynienia ze szkodliwymi treściami nie tylko na stronach internetowych, ale może się na nie natknąć w swojej skrzynce mailowej, do której trafią pod postacią spamu. Rodzice decydujący się na uruchomienie tego typu oprogramowania powinni mieć jednak świadomość jego ograniczeń. Pomimo ciągłego ulepszania aplikacji kontroli rodzicielskiej, nie są one doskonałe, i nie zastąpią uwagi rodzica i jego obecności w trakcie korzystania przez dziecko z Internetu. Mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie.

Niebezpieczne kontakty

źródło: www.saferinternetpl

Komunikacja internetowa niesie ze sobą wiele zalet, np. szybkość, dostępność i łatwość nawiązywania wirtualnych znajomości, ale stwarza także pewne zagrożenia. Kontakty z nieznajomymi mogą być szczególnie groźne, jeżeli prowadzą do spotkania w rzeczywistości. Anonimowość Internetu i łatwość tworzenia fałszywych profili w portalach społecznościowych powoduje, że wśród znajomych dziecka, szczególnie tych poznanych w Internecie, może znaleźć się osoba o złych intencjach.

Najbardziej przemawiającym do wyobraźni przykładem jest możliwość uwiedzenia dziecka przez osobę dorosłą. Proces, podczas którego dorosły buduje kontakt z dzieckiem w celu uwiedzenia go, wykorzystania seksualnego lub skłonienia do prostytucji albo produkcji pornografii nazywany jest **groomingiem**. W jego trakcie dziecko poddawane jest psychomanipulacji – kontakt rozpoczyna się od rozmów na neutralne tematy, dziecko jest „oswajane”, sprawca przedstawia się jako jedyny przyjaciel dziecka, jedyna osoba, która je rozumie. Jednocześnie, by ukryć tę relację przed bliskimi dziecka, skłania je do zachowania „wspólnej tajemnicy”. Ostatecznie – próbuje skłonić je do spotkania, zrobienia i przesłania intymnych zdjęć lub do zachowań prostytucyjnych.

Od 2010 roku polskie prawo traktuje uwodzenie dzieci w Internecie jako przestępstwo. Kodeks karny przewiduje do 2 lat pozbawienia wolności za składanie osobie małoletniej poniżej lat 15 propozycji obcowania płciowego, poddania się lub wykonania innej czynności seksualnej lub udziału w produkowaniu lub utrwalaniu treści pornograficznych.

Ważne!

Nigdy nie wiadomo, czy osoba, z którą się kontaktujemy jest tym, za kogo naprawdę się podaje.

Potencjalnym zagrożeniem może być chociażby próba wyłudzenia od dziecka adresu i informacji na temat wyposażenia mieszkania (rozpoznanie terenu przed kradzieżą), czy też wyłudzeniem loginów i haseł do serwisów internetowych, danych bankowych lub pieniędzy. Inne zagrożenie to np. propagowanie przystąpienia do sekty lub niebezpiecznej grupy, a także zachęcanie do ryzykownych zachowań.

Nadużywanie Internetu

źródło: www.saferinternetpl

Wśród specjalistów brak jednoznacznej zgody czy powinno się mówić o "nadużywaniu Internetu", czy o „uzależnieniu” od Internetu.

Nadmierne korzystanie z Internetu jest coraz bardziej powszechnym zjawiskiem. Chociaż z pojęciem nadużywania komputera i/lub Internetu kojarzyć się mogą nagłaśniane przez media przypadki śmierci w efekcie spędzenia kilkudziesięciu godzin non-stop przed komputerem, dużo bardziej powszechne są sytuacje, w których dochodzi do dezorganizacji życia, problemów z nauką, zaniedbania dotychczasowych zainteresowań na skutek intensywnego korzystania z gier sieciowych.

Kryteria wskazujące na pojawienie się problemu z nadużywaniem komputera lub Internetu przyjmuje się (za dr. n. med. Bohdanem Woronowiczem z Instytutu Psychiatrii i Neurologii oraz Centrum AKMED w Warszawie):

- spędzanie przy komputerze coraz więcej czasu kosztem innych zainteresowań;
- zaniechanie obowiązków rodzinnych i szkolnych z powodu aktywności w Internecie;
- pojawianie się konfliktów rodzinnych związanych z Internetem;
- kłamstwa dotyczące czasu spędzanego w Internecie;
- podejmowanie nieudanych prób ograniczenia czasu spędzonego przed komputerem;
- reagowanie rozdrażnieniem lub nawet agresją, gdy korzystanie z komputera jest utrudnione lub niemożliwe.

Korzystanie z Internetu to pojęcie bardzo ogólne.

Patologiczne użytkowanie sieci może szczególnie dotyczyć jednej lub kilku form aktywności online:

- gier internetowych (zwłaszcza tych pozwalających na rywalizację online z innymi użytkownikami);
- aktywności na portalach społecznościowych;
- pornografii i cyberseksu;
- hazardu online.

Ważne!

Zdaniem lekarzy i psychologów, ucieczka w Internet to często jedynie objaw głębszych problemów. Problemami maskowanymi ucieczką w wirtualny świat mogą być m.in.: depresja, neurotyzm, nieśmiałość, współwystępowanie innych nałogów, niska samoocena, negatywne strategie radzenia sobie ze stresem. W tym przypadku niezbędna może być terapia psychologiczna.

W przypadku nadużywania Internetu rozwiązaniem nie jest odcięcie dziecku dostępu do sieci (o ile nadużywanie komputera nie zagraża bezpośrednio życiu lub zdrowiu dziecka). Dziecko i tak znajdzie dostęp do sieci – w szkole lub u kolegi. Dużo większe znaczenie ma zmiana jego postaw wobec Internetu – z „zabijania czasu” na bardziej konstruktywne, służące edukacji i rozwojowi zainteresowań dziecka.

Ochrona prywatności

źródło: www.saferinternetpl

Internet daje użytkownikom poczucie anonimowości. Jednocześnie – dzięki chociażby wyszukiwarkom – pozwala na łatwe znalezienie i powiązanie wielu informacji dotyczących konkretnej osoby. Warto zatem zwrócić uwagę dzieci na ochronę ich prywatności podczas korzystania z Internetu. Dotyczy to nie tylko podawania swoich danych personalnych, adresu, nazwy szkoły, ale również zdjęć, form spędzania wolnego czasu czy też aktywności w serwisach społecznościowych i informacji udostępnianych w ramach indywidualnego profilu. W imię bezpieczeństwa dziecka warto zadbać, żeby publikowane przez nie zdjęcia były dostępne wyłącznie osobom, dla których są przeznaczone (kwestia ustawień bezpieczeństwa profilu). Należy także uświadomić dziecku, że bicie rekordów w zdobywaniu znajomych na internetowym profilu nie świadczy o tym, jakim jest człowiekiem. Kolejnym elementem, na który warto zwrócić uwagę są usługi geolokalizacyjne – np. informacja, że dziecko zalogowało się w kinie, wraz z informacją, że to wspólne wyjście z rodzicami, to potencjalne ułatwienie dla złodzieja. A jest to tylko jeden z przykładów, kiedy nierozsądne zachowania w świecie wirtualnym bezpośrednio mogą przełożyć się na zagrożenie w świecie realnym.

Często lekceważonym aspektem ochrony prywatności jest podejście dziecka do haseł zabezpieczających jego skrzynkę pocztową, profil społecznościowy lub konto w grze internetowej. Dzieci udostępniają dane służące do logowania zarówno swoim znajomym (np. w dowód przyjaźni), ale i obcym osobom (np. z prośbą o przejście trudnego etapu gry lub w efekcie wyłudzenia). Sytuacja taka, z pozoru błaha („założysz sobie następny profil...”) rodzić może konsekwencje, które potrafią realnie odbić się na życiu dziecka – publikowanie złośliwych wpisów (nawet w ramach żartu) w imieniu osoby, która utraciła kontrolę nad swoim kontem, może skutkować np. ośmieszeniem, niesłusznymi podejrzeniami i ostracyzmem środowiska, w którym żyje. Odzyskanie dostępu do konta, a przede wszystkim – odzyskanie reputacji i zaufania znajomych może być kłopotliwe i czasochłonne.

Ważne!

Publikując dane o sobie należy pamiętać, że informacja (zdjęcie, wpis, komentarz) raz umieszczona w Internecie zostaje w nim praktycznie na zawsze. Warto zwrócić uwagę dziecka na kwestie bezpieczeństwa jego haseł i informacji potrzebnych do logowania, począwszy od najbardziej podstawowych elementów: konstrukcji bezpiecznego hasła (długiego, wykorzystującego obok liter zarówno cyfry, jak i znaki specjalne), jego przechowywania (tylko w głowie), udostępniania (nikomu). Należy również przypomnieć dziecku, że nie powinno stosować tego samego hasła do wszystkich używanych przez niego serwisów i skrzynek pocztowych – jego kradzież może wtedy oznaczać całkowite przejęcie internetowej tożsamości użytkownika.

Na problem ochrony prywatności warto zwrócić uwagę dziecka również i w dużo bardziej banalnych przypadkach. W popularnych serwisach internetowych powszechne są tzw. „farmy fanów” – profile, których celem jest przyciągnięcie jak największej liczby osób (np. dzięki atrakcyjnym zdjęciom, dowcipnym memom internetowym), a następnie przekazanie ich np. profilowi konkretnego produktu, dzięki czemu – z marketingowego punktu widzenia – staje się on natychmiast popularny. Warto więc ostrzec dziecko przed zbyt pochopnym rozdawaniem kliknięć „Lubię to!” i skłonić je do kontrolowania własnej reputacji online.

Dbając o swoją prywatność w sieci zwracajmy również uwagę na to, jakie informacje zamieszczają o nas inni, np. poprzez sprawdzanie, jakie dane o nas pokaże wyszukiwarka internetowa. Szanujmy także prywatność innych - kiedy coś publikujemy o innej osobie czy dodajemy jej zdjęcie, zapytajmy ją o pozwolenie.

Sexting

źródło: www.saferinternetpl

Sexting - to niebezpieczne zjawisko przesyłania treści o charakterze erotycznym, głównie swoich nagich lub półnagich zdjęć, za pomocą Internetu i telefonu komórkowego.

Jest popularny głównie wśród nastolatków, przede wszystkim z powodu chęci rozrywki, początku fascynacji seksem, zainteresowania płcią przeciwną, braku doświadczenia, ciekawości czy nieśmiałości. Konsekwencje tego zjawiska mogą być bardzo poważne. Niejednokrotnie wysłane znajomemu czy przyjacielowi zdjęcie było przez niego wykorzystywane i trafiało do publicznego obiegu w celu żartu, ośmieszenia czy zemsty po tym jak osoba, która udostępniła zdjęcie zerwała ze swoją dziewczyną czy chłopakiem. Powszechne są również przypadki szantażu, w których odbiorca tego typu zdjęć grozi ich ujawnieniem i opublikowaniem w Internecie, próbując skłonić w ten sposób ofiarę do określonego zachowania.

Osobną kategorią, kojarzoną z sekstingiem, jest oferowanie własnych zdjęć erotycznych w zamian za korzyści finansowe (np. doładowanie telefonu) lub prezentowanie swojego ciała przy użyciu kamerki internetowej na jednym z wideo-chatów (w zamian za „napiwki” czyli realne pieniądze przekazywane za pośrednictwem serwisu obsługującego wideo-chaty).

Ważne!

Należy pamiętać o tym, że raz udostępnione komuś zdjęcie może zostać użyte przeciwko nam i bardzo łatwo powielone na różnych stronach, co skutecznie uniemożliwia ich całkowite usunięcie. Nawet po kilku latach zdjęcie takie może zostać znalezione, czyniąc nieprzewidywalne szkody jego autorowi/modelowi.

Spam

źródło: www.saferinternetpl

Spam zazwyczaj kojarzy się z niechcianymi mailami reklamowymi, proponującymi nam zakup technologicznych gadżetów za znikomą część ich wartości, cudownych farmaceutyków lub informującymi o zdobyciu nagrody w konkursie, w którym nie braliśmy udziału.

O ile dla osoby dorosłej spam jest zazwyczaj irytującym i czasochłonnym dodatkiem do poczty mailowej, generującym zbędny ruch w sieci, dużo większym zagrożeniem jest dla dzieci. Narąza je m.in. na kontakt ze szkodliwymi treściami (reklamy serwisów erotycznych), może skłaniać do udostępniania danych osobowych (informacja o „wygranej”) lub uruchomienia szkodliwej zawartości (wirusy i trojany). Ten ostatni aspekt bezpieczeństwa dotyczy również osób dorosłych, podobnie jak phishing, polegający na wyłudzeniu danych dostępowych do serwisów internetowych (np. mail z prośbą o wpisanie loginu i hasła na spreparowanej stronie internetowej, do której odsyła link zawarty w wiadomości i wyłudzenie w ten sposób danych dostępowych do serwisu społecznościowego czy elektronicznego konta w banku).

Ważne!

Warto dziecku wyjaśnić czym jest spam i przekonać je, by nie otwierało maili pochodzących z podejrzanych adresów lub o podejrzanych tematach, nie odpowiadało na nie, skanowało podejrzane załączniki maili, ignorowało zaproszenia do klikania podejrzanych linków, nawet jeśli wydają się pochodzić od osób mu znanych (np. na Facebooku – wiadomości generowane przez aplikacje podszywające się pod informacje pochodzące od znajomych).

Spamem są również wszelkiego rodzaju „łańcuszki szczęścia”, które w swych licznych odmianach mogą powodować u dziecka np. lęk („umrzesz, jeśli natychmiast nie prześlesz tej wiadomości do 20 znajomych”).

Ogólnoeuropejski system klasyfikacji gier (Pan-European Game Information, PEGI) został stworzony w celu udzielenia rodzicom w Europie pomocy w podejmowaniu świadomych decyzji o zakupie gier komputerowych i ochrony nieletnich przed dostępem do treści dla nich nieodpowiednich.

**KLASYFIKACJA WIEKOWA NIE DOTYCZY
TYLKO POZIOMU JEJ TRUDNOŚCI
I UMIEJĘTNOŚCI WYMAGANYCH OD GRACZA,
ALE PRZEDĘ WSZYSTKIM TREŚCI.**

Wulgarny język

W grze jest używany wulgarny język.

Piktogramy treści wskazują na występowanie w grze konkretnych elementów decydujących o klasyfikacji wiekowej lub oznaczających treści nieodpowiednie dla najmłodszych

Dyskryminacja

Gra pokazuje przypadki dyskryminacji lub zawiera materiały, które mogą do niej zachęcać.

Narkotyki

W grze pojawiają się nawiązania do narkotyków lub jest pokazane zażywanie narkotyków.

Strach

Gra może przestraszyć młodsze dzieci.

Hazard

Gry, które zachęcają do uprawiania hazardu lub go uczą.

Seks

W grze pojawiają się nagość i/lub zachowania seksualne lub nawiązania do zachowań o charakterze seksualnym.

Przemoc

Gra zawiera elementy przemocy.

Online

gra może grać online

116 111
telefon zaufania
dla dzieci i młodzieży

800 100 100
telefon dla rodziców i nauczycieli
w sprawie bezpieczeństwa dzieci

Szukasz pomocy w sprawach dotyczących
bezpieczeństwa dzieci online?

dyżurnet pl

Chcesz zgłosić nielegalne treści,
na które trafiłeś w Internecie?

 s@ferinternet.pl

<CERT.PL >_

